

Disc ornamental cu motivul discului solar descoperit la *Biserica Domnească din Vaslui* (sec. XV)

de Conf. univ. dr. George V Grigore

În colecțiile arheologice ale Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” din Vaslui, parte a colecției de arheologie „Curțile Domnești”, se află și un disc ornamental cu motivul discului solar. Acest disc cu decor geometric simplu decora registrul superior al fațadei Bisericii Domnești „Sf. Ioan Botezătorul” din Vaslui și este datat în a doua jumătate a secolului al XV-lea. Biserica „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul” din Vaslui mai este cunoscută și ca Biserica *Domnească* din Vaslui. Este o biserică ortodoxă ctitorită de domnitorul Ștefan cel Mare (1457-1504) în anul 1490. Ea a avut rolul de paraclis al Curții Domnești din Vaslui. Avariata de cutremure, a fost reconstruită din temelie în anul 1820. Biserica se află situată în centrul orașului, pe str. Ștefan cel Mare nr. 58. Aceasta a fost inclusă pe Lista monumentelor istorice din anul 2015 din județul Vaslui la numărul 167, având codul de clasificare VS-II-m-A-06708.

Discul ornamental a fost descoperit în urma cercetărilor de la sit arheologic „Curțile Domnești” Vaslui, din anul 1977, în cadrul locuinței domnești L 10, secțiunea S XI, caroul 4, adâncimea - 2,2 m. Măsoară 21 cm. în diametru și 9 cm. în grosime și este realizat din ceramică decorativă de exterior, dintr-o pastă superioară roșie, omogenă, bine frământată și arsă la roșu, fiind smălțuită cu brun închis. Decorul înfățișează un disc solar, o „rozetă solară”, o „vârtelniță”, ale căror origini le întâlnim în artă populară a creștăturilor în lemn. Soarele, prin ceea ce simbolizează - căldură, putere, nemurire - a exercitat dintotdeauna o

fascinație deosebită asupra oamenilor. El este corpul ceresc central al sistemului nostru planetar, preferat în ornamentica tradițională datorită aureolei spirituale cu care este înconjurat. Țăranii considerau că darurile solare de care se bucură sunt produsele pământului cultivat, ale gospodăriei. Chiar și galbenii erau din aur, precum soarele. De altfel, în multe regiuni din țară, cel care înjură de soare este privit ca un mare păcătos, fiindcă, potrivit sătenilor, de la el ne vin lumina, căldura, hrana, în fond întreaga viață. Reprezentările simbolice la noi au fost fie sub formă de vârtelnițe, cercuri, rozete, vârtejuri, cruci, romburi, fie sub formă de Floareavieții. Pentru a fi pavăză împotriva spiritelor răufăcătoare, se recurgea adesea la imagini ale Florii vieții și ale Soarelui, simboluri nelipsite din zonele de hotar care despart spațiile esențiale. De aceea le găsim negreșit pe obiectele importante: pe poartă, pe șacase sau a bisericii, pe cruci și troițe, pe mobilier (lada de zestre, dulapuri, mese), pe șesăturile de interior (scoarțe, ștergare, cămăși) și, desigur, pe ceramică tradițională. Vârtelnița reprezintă simbolic mișcarea circulară de rotație și sugerează motorul timpului, energie regeneratoare, succesiunea celor patru anotimpuri, datorată celor patru vânturi care trag, ca patru cai, în direcții diferite, dar și cele patru săbișica (seceri) ce se învârt în jurul celui și centru (cruce „rotitoare”). În cele mai vechi culturi ale omenirii, vârtelnița a fost asociată cu cursa diurnă a cailor cetrăgcarul de foc al zeului luminii. Toate aceste semnificații simbolice ilustrează că Soarele a stat mereu în centrul universului creator al țăranului, care s-a folosit de întreaga sa imaginație, tocmai pentru a sublinia importanța astrului în existența omenirii.

Pentru valoarea sa arheologică și simbolică, acest disc ornamental a fost declarat „Exponat al lunii iulie 2020” și poate fi „descoperit” de doritori în colecția de arheologie „Curțile Domnești” a muzeului Vaslui.

Surse: muzeu-vaslui.ro; evenimentemuzeale.ro; youtube.com; persee.fr; wikipedia.org

Disc ornamental cu motivul discului solar- Curtea Domnească Vaslui, secolul XV

Tezaurul de la Craiova – Aplica de harnasament, ca simbol solar (sec IV î.Hr.)

**Tezaurul de la Craiova – Aplica de harnasament, ca simbol solar (cele patru vânturi)
(sec IV î.Hr.)**

Simboluri solare (Cruce „rotitoare”, sau „cu seceri – sica”) pe un cercei de argint dacic

Biserica "Sf. Ioan" din Vaslui - latura sudică